

General Certificate of Secondary Education
2012–2013

Uimhir Lárionaid

71

Uimhir Iarrthóra

Eolaíocht: Teastas Singil

Aonad 2 (Ceimic)

Bonnsraith

[GSS21]

GSS21

DÉ MÁIRT 26 FEABHRA 2013, MAIDIN

AM

1 uair an chloig.

TREOIR D'IARRTHÓIRÍ

Scríobh d'Uimhir Lárionaid agus d'Uimhir Iarrthóra sna spásanna chuige sin ag barr an leathanaigh seo.

Scríobh do fhreagraí sna spásanna chuige sin sa scrúdpháipéar seo. Freagair **gach ceann** de na **naoi** gceist.

EOLAS D'IARRTHÓIRÍ

Is é 60 an marc iomlán don pháipéar seo.

Measúnófar caighdeán na cumarsáide scríofa i gceist **8**.

Léiríonn figiúirí idir lúibíní ar thaobh na láimhe deise de leathanaigh na marcanna atá ag dul do gach ceist nó do gach cuid de cheist.

Tá Bileog Sonraí, ina bhfuil Tábla Peiriadach na ndúl, ar fáil le húsáid leis an pháipéar seo.

Don Scrúdaitheoir amháin

Uimhir Ceiste	Marcanna
1	
2	
3	
4	
5	
6	
7	
8	
9	

Marc
Iomlán

- 1 Tá ceimiceáin áirithe i saotharlann scoile a mbíonn siombailí ar an lipéid acu le contúirt a chur in iúl.

(a) Cad é an t-ainm a thugtar ar na siombailí seo?

Ciorclaigh an freagra ceart.

dochracha guaise sábháilteachta uilíocha [1]

- (b) Taispeántar thíos 3 shiombail agus cur síos ar na contúirtí a bhaineann le ceimiceáin áirithe. Úsáid línte le gach siombail a mheaitseáil le cur síos **amháin** ar chontúirt a bhaineann leis.

Siombail

Contúirt

Is féidir leis pléascadh

Is féidir leis tú a nimhiú

Is féidir leis a bheith ina chúis ailse

Is féidir leis damáiste a dhéanamh don chraiceann

[3]

© iStockphoto/Hemera/Thinkstock

- (c) Ticeáil (✓) **dhá** bhosca thíos a léiríonn na fáthanna ar fearr siombailí ná focail.

Tuigtear iad i gcuid mhór tíortha

☐

Tá siad níos infheicthe

☐

Tá níos lú spáis de dhíth orthu

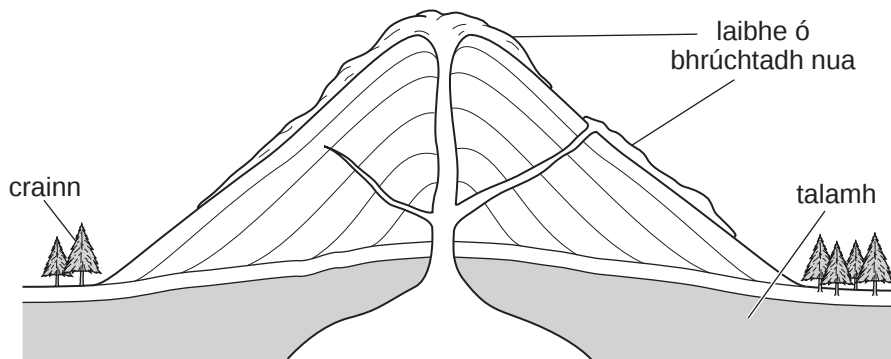
☐

Tugtar níos mó faisnéise iontu

☐

[2]

3 Taispeántar trasghearradh trí bholcán sa léaráid thíos.

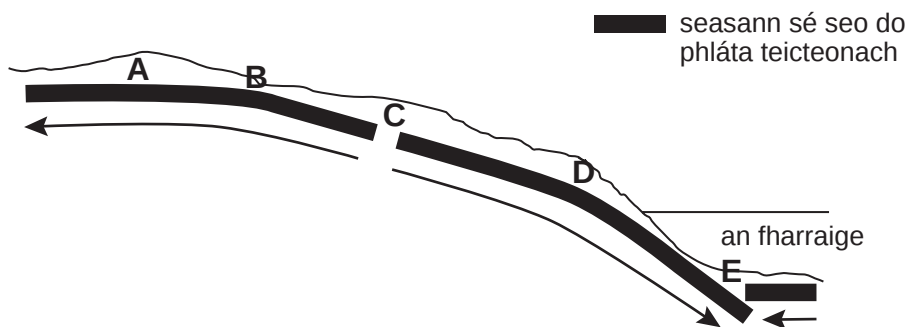

Source: Principal Examiner Phyllis VandeVyver, CCEA

- (a) Cad é an fhianaise atá sa léaráid a thaispeánann gur bhrúcht an bolcán seo cuid mhór amanna?

_____ [1]

- (b) Léirítear sa léaráid thíos gearradh atá cóngarach do dhromhcla an Domhain. Is é an treo ina bhfuil na plátaí teicteonacha ag bogadh atá á léiriú ag na saighid.

Source: Principal Examiner Phyllis VandeVyver, CCEA

- (i) Cé acu pointe ar an léaráid **A**, **B**, **C**, **D** nó **E** is dóchúla go mbeidh crith talún ann?

_____ [1]

- (ii) Cad iad an dá phointe ar an léaráid is dóchúla go mbeidh bolcáin ann?

Ciorclaigh an freagra ceart.

A agus D

C agus E

B agus D

[1]

- (c) Déan cur síos iomlán ar a tharlaíonn le linn brúchtadh bolcánach agus éifeacht amháin a bhíonn aige seo ar an timpeallacht san áireamh.

 [3]

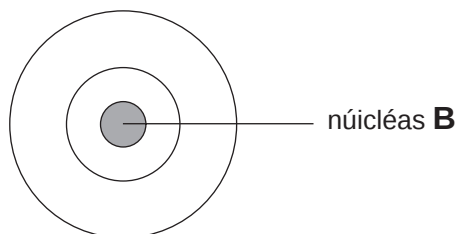
- (d) Ainmnigh an **cineál carraige** a bhíonn á dhéanamh ag gníomhaíocht bholcánach agus luaigh sampla amháin.

Cineál carraige _____

Sampla _____ [2]

Scrúdaitheoir Amháin	
Marcanna	Athmharc

(ii) Comhlánaigh an léaráid thíos le coiriú na leictreon seo in adamh **B** a thaispeáint.

[1]

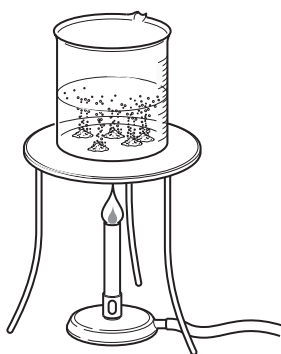
(e) Cad é an Grúpa agus an Peiriad de Thábla Peiriadach na nDúl ina bhfuil adamh **A**?

Grúpa _____

Peiriad _____

[2]

- 5** Is féidir duilleoga ón chabáiste dhearg a úsáid le leacht daite a dhéanamh a athraíonn dath nuair a chuirtear in aigéid agus in alcalí é.

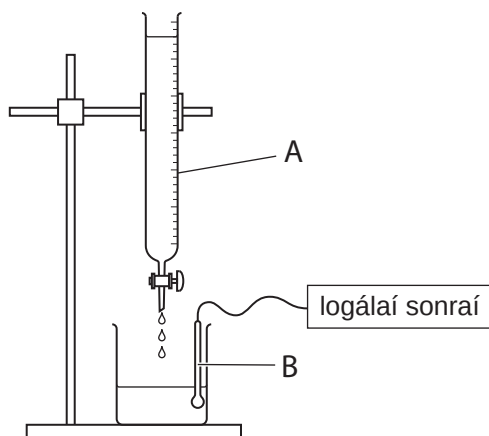

Source: Principal Examiner Phyllis VandeVyver, CCEA

- (a)** Cad é an t-ainm a thugtar ar an tsubstaint a athraíonn dath nuair a chuirtear in aigéid agus in alcalí í?

[1]

- (b)** Taispeánann an léaráid anseo thíos an gaireas a úsáidtear le himoibriú neodrúcháin a choimhéad i saotharlann.

Source: Principal Examiner Phyllis VandeVyver, CCEA

Ainmnigh na codanna den ghaireas atá lipéadaithe A agus B.

Roghnaigh ó:

teirmiméadar : sorcóir tomhais : buiréad : pí péad : braiteoir pH

A _____

B _____

[2]

Scrúdaitheoir Amháin	
Marcanna	Athmharc

Tagann athrú datha ar ruaim chabáiste dearg agus ar pháipéar litmis dearg mar a thaispeántar sa tábla thíos.

Ceimiceán	Dath ruaim chabáiste dearg	Dath páipéar litmis dearg	Raon pH
Aigéad hidreaclórach	dearg	dearg	1–2
Hiodrocsaíd sóidiam	buí	gorm	12–14
Uisce	corcra	dearg	7
Aigéad eatánóch	dearg	dearg	3–6
Hidrigincharbónáit sóidiam	glas	gorm	8–10

- (c) Mínigh an fáth nach bhfuil páipéar litmis dearg chomh maith le ruaim chabáiste dearg i mbun pH ceimiceán a thástáil.

[2]

Scrúdaitheoir Amháin	
Marcanna	Athmharc

6 (a) Taispeántar ábhair nádúrtha agus ábhair shintéiseacha anseo thíos.

línéadach	poileistear	olann	níolón
Líocra	cadás	síoda	

(i) Cad é a chiallaíonn an téarma ábhar nádúrtha?

_____ [1]

(ii) Ainmnigh 3 chinn de na hábhar nádúrtha atá luaite thuas.

_____ [1]

Taispeántar rothaí ag caitheamh culaith nua-aimseartha rothaíochta sa léaráid thíos.

© iStockphoto / Thinkstock

Tá roinnt faisnéise faoi na hábhair is féidir a úsáid le culaith rothaíochta a dhéanamh sa tábla seo thíos.

Ábhar	Éifeacht níocháin	An féidir leis síneadh	Éifeacht sholas na gréine	Éifeacht allais
cadás	is féidir leis crapadh	ní féidir	imíonn an dath	fágann sé smál
Líocra	ní chrapann sé	is féidir	ní imíonn an dath	ní fhágann sé smál
línéadach	crapann sé	ní féidir	imíonn an dath	fágann sé smál
poileistear	ní chrapann sé	ní féidir	ní imíonn an dath	ní fhágann sé smál

[3]

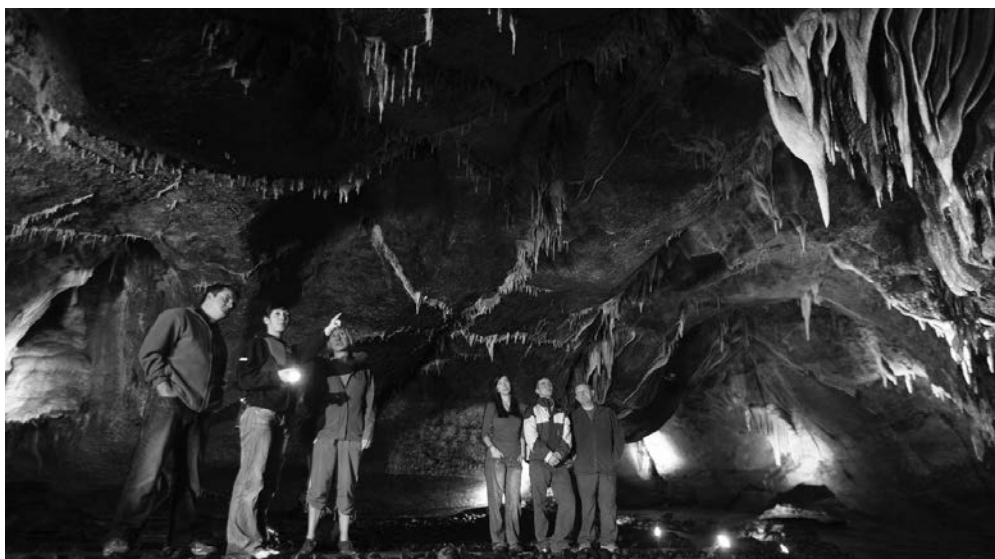
- (c)** Bhíodh cuid mhór daoine i dTuaisceart Éireann fostaithe i dtionscadal an línéadaigh.

Mínigh cad chuige ar tháinig laghdú sa líon daoine atá ar fostú ann.

[1]

Scrúdaitheoir Amháin	
Marcanna	Athmharc

- 7 Taispeántar Uaimheanna na hÁirse Marmair i gContae Fhear Manach sa ghrianghraf thíos. Uisce crua a thugtar ar an uisce sa cheantar seo.

© Northern Ireland Tourist Board

(a) Cad é a chiallaíonn an téarma **uisce crua**?

[2]

Rinneadh turgnamh le cruas samplaí éagsúla uisce a thástáil. Tá na torthaí sa tábla thíos.

Sampla uisce	Toirt tuaslagán gallúnaí atá de dhíth le sobal a dhéanamh roimh fhiuchadh/cm ³	Toirt tuaslagán gallúnaí de dhíth le sobal a dhéanamh i ndiaidh fiuchta/cm ³
A	20	15
B	4	3
C	14	2
D	24	11

LEATHANACH BÁN

(Leanann ceisteanna ar an chéad leathanach eile)

Cuireadh isteach ar chead chun an t-ábhar cóipchirt uile a atáirgeadh.
I gcásanna áirithe is féidir nár éirigh le CCEA teagmháil a dhéanamh le húinéirí cóipchirt agus beidh sé sásta na hadmhálacha sin a fágadh ar lár a chur ina gceart amach anseo ach é a chur ar an eolas.